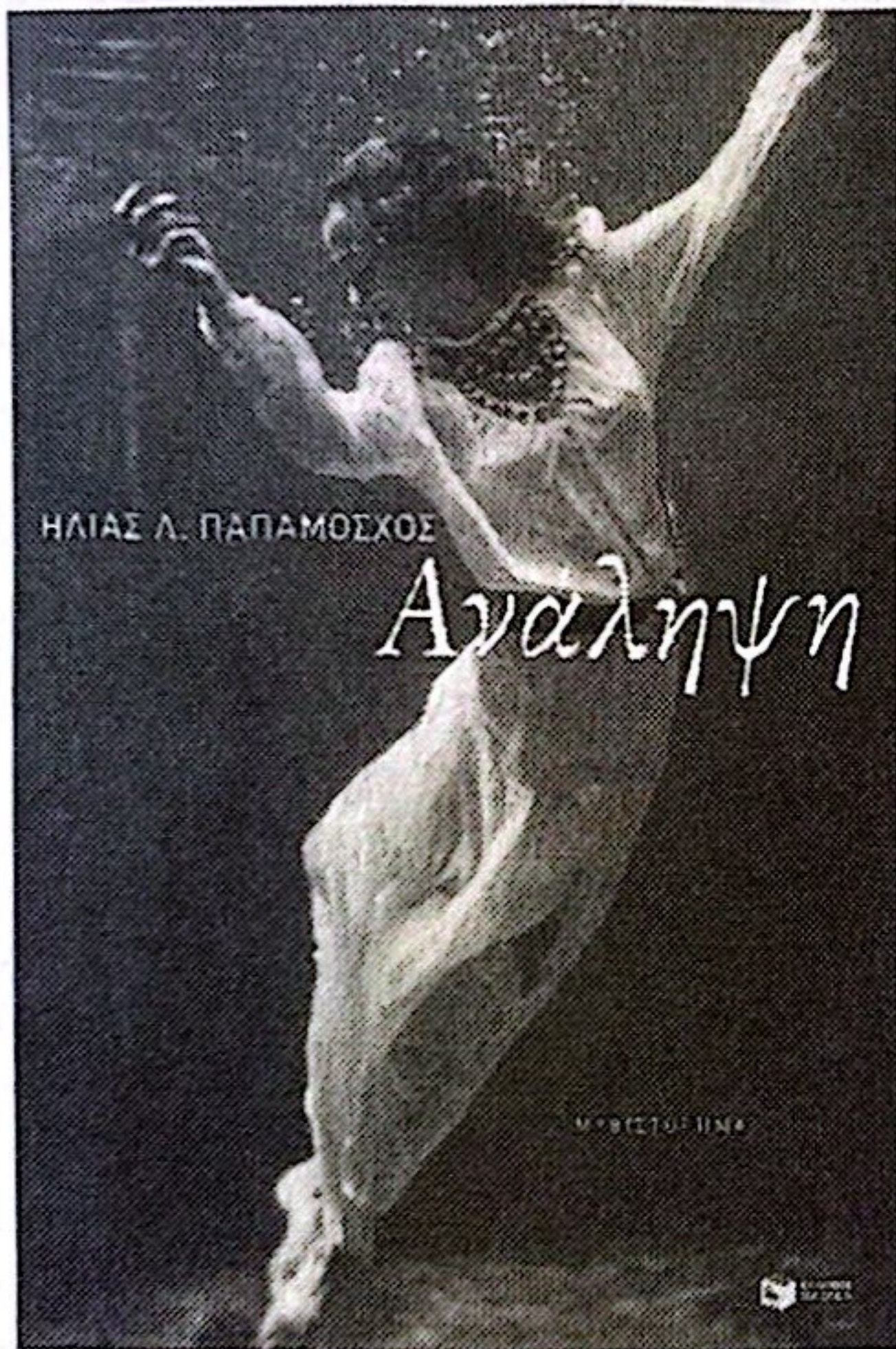

Ἡ τραγωδία τῆς λίμνης

Ἡλίας Λ. Παπαμόσχος,
 Ἀνάληψη,
 Ἐκδόσεις Πατάκη,
 Ἀθήνα 2023, σελ. 240

Μόνο ὅσοι ζοῦν σὲ νησιά ἢ πόλεις παραθαλάσσιες καὶ παραλίμνιες ποὺ ἡ ἐπικοινωνία τους μὲ τοὺς γύρω τόπους ἀπαιτεῖ ἓνα πλεούμενο, εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώσουν τὴν ὑπαρξιακὴ σχεδὸν χαρὰ μὲ τὴν ἔλευση ἑνὸς καινούργιου τριζάτου καραβιοῦ, πιὸ μοντέρνου καὶ πιὸ βολικοῦ, στὸ τόπο τους. Ὁ συγγραφέας, γέννημα θρέμμα τῆς Καστοριάς, δηλαδὴ ἄνθρωπος ἐνταγμένος στὴν ἱστορία τῆς πόλης του, μὲ τὶς μνημὲς τῆς νὰ τὸν ἀφοροῦν μὲ ἐκεῖνον τὸν μυστήριο ὅσο καὶ ἀνεξερεύνητο τρόπο ποὺ μᾶς ταυτίζει καὶ ταυτόχρονα μᾶς συνδέει μὲ τὸ παρελθόν, δὲν θὰ μπορούσε νὰ μείνει ἀσυγκίνητος

μὲ τὸ τραῦμα τῆς πόλης του ποὺ στοιχειώνει τὴ λίμνη τοῦ ὁμορφου τόπου — λὲς κι ἡ ὁμορφιὰ νὰ ζητᾶ σὰν ἀντίδωρο μιὰ τραγωδία γιὰ νὰ ἰσορροπήσει ἡ τάξη τοῦ κόσμου.

Αὐτὸ τὸ βαρὺ πένθος ποὺ κατακάθεται στὸν βυθὸ τῆς λίμνης, στὶς μνημὲς τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν κατοικοῦν, ὅπως μεταφέρεται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα σὰν μιὰ οἰκογενειακὴ τραγωδία ποὺ δὲν θέλει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ξεχαστεῖ, μᾶς διηγεῖται ὁ Ἡλίας Παπαμόσχος σὰ νὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἓνα προσωπικὸ του δράμα.

Τὸ πραγματικὸ γεγονὸς ποὺ περιγράφει διὰ μέσου τῆς λογοτεχνίας ὁ συγγραφέας, συνέβη στὶς 13 Ἰουνίου 1929, στὴν λίμνη τῆς Καστοριάς, ἀνήμερα τῆς Ἀναλήψεως. Τὸ νεότευκτο πλοιάριο, ἓνα βενζινοκίνητο ταχύπλοο, μετέφερε ἀπὸ τὰ ξημερώματα προσκυνητὲς ἀπὸ μιὰ προβλήτα τῆς λίμνης στὸ Δισπηλιό, τὸ λεγόμενο Νησί. Ἐκεῖ ὑπῆρχε ἓνας βυζαντινὸς ναὸς τῆς Ἀναλήψεως ὅπου κάθε χρονιά, μετὰ τὴ θεία λειτουργία, κατὰ τὰ ἔθιμα, σπινόταν ἓνα πανηγύρι. Στὸ τρίτο δρομολόγιο, ἡ πλεονεξία, οἱ λάθος χειρισμοὶ καὶ ἡ κακιά ἡ ὥρα δημιουργοῦν τὶς συνθηκὲς ἑνὸς ἀπρόβλεπτου ναυαγίου. Τὸ βενζινοκίνητο *Περιστέρω* ἀνατρέπεται παρασύροντας στὸ ἔρεβος τοῦ βυθοῦ τῆς λίμνης ἑφτὰ ψυχὲς ποὺ θὰ στοιχειώσουν τὴν ψυχὴ τῆς πόλης. Τὶς ζωὲς, καὶ ταυτόχρονα τὸ θαῦμα καὶ τὸ μυστήριο τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς των

έφτὰ πνιγμένων, τὶς παρακο-
λουθοῦμε λίγες μόλις ὥρες πρὶν
αὐτὸ τὸ ταξίδι σηματοδοτήσει τὸ
τραγικό τους τέλος.

Ἡ διήγηση ξεκινᾶ μιὰ μέρα
πρὶν τὸ κακό. Ἀπὸ τὴν πρώτη
σελίδα, ὁ συγγραφέας ζωντανεύει
τὴν ἐποχὴ μὲ ξεχωριστὴ μαστο-
ριά, τὸν τόπο, τοὺς ἀνθρώπους
ποὺ τρέχουν πάνω-κάτω στὶς δου-
λειές τους στοὺς δρόμους, ψωνί-
ζουν, σχεδιάζουν, ἐτοιμάζονται,
θυμοῦνται, ὑπομένουν, χαίρονται
καὶ ἐλπίζουν. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ
ἡ Καστοριά στέλνει ἀκόμα μετανά-
στες μὲ τὸ ὄραμα μιᾶς καλύτερης
ζωῆς στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ ταυτό-
χρονα δέχεται καὶ κατατρεγμένους
Μικρασιᾶτες ἀπὸ τὰ πατροπα-
ράδοτά τους ἐδάφη. Ἡ ἱστορικὴ
συγκυρία ἀναδεικνύεται διακρι-
τικὰ μέσα ἀπὸ τὶς ἀτομικὲς ἱστο-
ρίες τῶν ἡρώων. Ταυτόχρονα, αὐτὴ
ἡ κοινωνικὴ ὑπερδραστηριότητα
μιὰ μέρα πρὶν τὸ ναυάγιο μοιά-
ζει σὰ νὰ τὸ προαναγγέλλει... Ἡ
Καστοριά στὰ τέλη τῆς δεκαετίας
τοῦ 1920, εἶναι μιὰ πόλη ποὺ δια-

τηρεῖ ἀκόμα ἐκεῖνο τό -ἔστω ξεθω-
ριασμένο- ἐπίχρῖσμα τῶν καλύτε-
ρων ἐποχῶν ποὺ ἔχουν προηγηθεῖ,
μιὰ πόλη μὲ μιὰ φιλήσυχη ἑβραϊκὴ
κοινότητα, μιὰ πόλη καλορυθμι-
σμένη ποὺ ἡ ἐπανάληψη ἀποτελεῖ
πηγὴ εὐτυχίας, παραμονές ἐνὸς
μεγάλου κακοῦ. Δίχως νὰ ἀναφέ-
ρεται εὐθέως, τὸ παγκόσμιο οἰκο-
νομικὸ κρᾶχ ἔρχεται προσθετικὰ
νὰ σκιάσει τὸν κόσμον τῆς λίμνης
σὰν μιὰ ὑπενθύμιση ὅτι τὸ τοπικὸ
δρᾶμα θὰ λάβει καὶ οἰκουμενικὲς
διαστάσεις.

Τὸ τσουνάμι τῆς ἀνθρώπινης
δυστυχίας ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ
ναυάγιο, θὰ σκιάσει τὶς ζωὲς καὶ
τὴν πόλη. Ὅλα θὰ ὑπάρξουν
ξανά ἀλλιῶς ὑπὸ τὸ βᾶρος ἐνὸς
πένθους ποὺ πολλαπλασιάζεται
μέσα στὶς ζωὲς τῶν ζωντανῶν. Ὁ
Παπαμόσχος παίρνει μιὰ τοπικὴ
τραγικὴ ἱστορία καὶ περνῶντας
τὴν ἀπὸ τὰ σαράντα κύματα τῆς
λογοτεχνίας κατὰ τὴν ἐθιμοτυπία
τῆς Ἀναλήψεως, τὴν ἐξελίσσει σὲ
πανανθρώπινο δρᾶμα.

ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΜΠΡΟΥΝΤΖΑΚΗΣ